د ځوانانو توبه

د علماوو او پوهانو وصیتونه، نصیحتونه او مشورې

Downloaded From:

https://t.me/AryanPashtoLibrary

WhatsApp:00971501455350

لیکوال: نصیر محمد مشال

د ځوانانو توبه

ځوانانو ته

د پخوانیو علماوو او پوهانو وصیتونه، نصیحتونه او مشورې

....

Downloaded From:

....

https://t.me/AryanPashtoLibrary

....

WhatsApp:00971501455350

لیکوال: نصیر محمد مشال

بسم الله الرحمن الرحیم

د خوانانو توبه
لیکوال: نصیرمحمد مشال
بیاکتنه: صفي الله ناصري
ډیزاین: حسیب‌الرحمن ساحل
خپرندوی: اکسوس کتابپلورنځی
چاپځی: وایګل چاپ
چاپ کال: ۱۴۰۱ / ۲۰۲۲

بیه: ۵۰ ؋

پته: کابل ښار، دریمه ناحیه، د دهبوري پارک جنوبي دروازې ته مخامخ
ISBN: 978-9936-653-61-0

0202 504 652, 0798 98 96 96
aksosbookstore@gmail.com
aksos book store aksosbookstore
www. aksosbookstore.af

د دې کتاب د هر ډول چاپ او خپرولو حقوق له خپرندوی سره خوندي دي.

Downloaded From:
https://t.me/AryanPashtoLibrary
WhatsApp:00971501455350

لیکلړ

سریزه ٦

د موضوع اړوند! ٨

لومړی وصیت ١٢

دوهم وصیت ١٣

دریم وصیت ١٥

څلورم وصیت ١٧

پنځم وصیت ١٨

شپږم وصیت ١٩

اووم وصیت ٢٠

اتم وصیت ٢١

نهم وصیت ٢٣

لسم وصیت ٢٤

یوولسم وصیت ٢٥

دوولسم وصیت ٢٦

دیارلسم وصیت ٢٧

څوارلسم وصیت ۲۸
پنځلسم وصیت ۲۹
شپاړسم وصیت ۳۱
اووه لسم وصیت ۳۳
اتلسم وصیت ۳۶
نولسم وصیت ۳۸
شلم وصیت ۴۰

ځیني اړین، لنډ وصیتونه او نصیحتونه! ۴۲
د عثماني خلافت مؤسس عثمان خپل زوی اورخان ته مهم وصیتونه! ۴۳
د لقمان حکیم صاحب نصیحتونه خپل زوی ته! ۴۴
مأخذونه ۴۸

ډالۍ

د بشریت ستر لاربنود حضرت محمدﷺ ته...!
چا چې په یوه غوره دین راتګ کړی دی، او موږ یې په پیروی کې
ربښتینې لار موندلې ده.

په ټوله مینه

مشال

Downloaded From:
https://t.me/AryanPashtoLibrary
WhatsApp:00971501455350

سریزه

هر کار چې کوې تر شا یې یوه انګېزه وي، څو د دې کار سرته رسولو ته د وهڅوي، که دا کار د خپل شوق او علاقې په اساس وي، بیا نو د سړي تلوسه ورته زیاته وي.

په ماشومتوب کې مې له مطالعې سره زیاته علاقه وه، تل مې دا هیله وه څو نورو ته خپل زده شوي څه ور ورسوم، ډول ډول کتابونه مې کتل، چې اوس هم د مطالعې او کتاب کتلو داسې تږی یم لکه په ګرمۍ کې یو ستړی لاروی چې د اوبو تږی وي.

لنډې اوږدې یې پرېږدم، ومې غوښتل څو د الله ﷻ په مرسته خپلو هیلو ته ورسېږم، او د ځوانانو لپاره داسې یو څه وړاندې کړم چې په دې اساس پړاو کې ترې وړ ګټه پورته کړي؛ همدا ټول هغه څه وو چې د دې کتاب د چمتو کولو اساسي لاملونه شول.

خو دلته یوه خبره شته چې یادول یې مناسب ګڼم، هغه دا چې د کتاب نوم مې د « ځوانانو توښه» کېښود، او دا ځکه چې زه کله وړوکی وم او په یوه دیني مدرسه کې په ابتدایي زده کړو بوخت وم نو د حجم له پلوه د حدیثو یو وړوکی کتاب «زاد الطالبین» مې لوستلو، استاذ یې داسې ژباړه راته کوله: زاد توښې ته وایي، کله چې یو مسافر په سفر ځي نو له ځان سره د لارې او سفر یو څه توښه او د اوسېدلو امکانات وړي، نو دا هم په دې مانا چې کله یو طالب او زده کوونکی د علم او زده کړې سفر مخ په وړاندې وړي، نو له ځان سره د احادیثو یو څه اخیستل، او ساتل اړین دي؛ ما ته هم ښه یاد دي چې هماغه وخت به مې خپلو ملګرو ته ویل چې که الله ﷻ راسره وکړل، او کله

مې کوم کتاب لیکلو نو نوم به یې «زاد العالم» د ټول بشریت توبه پرېدم، خو دا چې تر اوسه په ځان دومره هم نه یم ډاډه، او بل مو موضوع هم ځوانان او ځواني ده، نو یو څه عدل مو وکړ او د «ځوانانو توبه» په نوم مې یاد کړ!

هو! د اللهﷻ له درباره هیله لرم چې یوه ورځ به د دې توان هم راکړي چې د« زاد العالم» تر عنوان لاندې ټولې نړۍ ته دېر څه وړاندې کړم ـ ان شاء الله ـ.

هېره د نه وي چې په دې برخه کې مې دا لومړۍ هڅه ده، نو وار له مخې د تېروتنو او مشکلاتو په پار قناعت کوم؛ او دا چې بنده په خپل وس پر دی، نو خپله هڅه مې کړې، او له تاسو درنو لوستونکو مې هیله دا ده چې تېروتنې په زغرده راته په ګوته کړئ.

په پای کې له ګران ورور دور محمد« ځواک» څخه هم مننه کوم چې تل یې هڅولی یم او دژوند په هره برخه کې یې قیمتي مشورې راکړې!

په درنښت

نصیر محمد مشال

د موضوع اړوند!

الحمد لله رب العلمين، و أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريک له، و أشهد أن محمدا عبده و رسوله، صلی الله عليه و علی آله و أصحابه أجمعين.

أمابعد:

پټه د نه وي چې د ځوانی پړاو د انسان په ژوند کې يو له اساسي او مهمو پړاوونو څخه دی، ځکه چې دا د چوستيا او پياوړتيا پړاو او مرحله ده، ځوان په نرمی او آسانی حرکت کولای شي، غړي يې پياوړي، حواس يې سالم وي؛ خو کله چې انسان بوډا والي ته ورسېږي حواس او قوتونه يې کمزوري شي.

او اسلام دې پړاو ته په ځانګړې توجه سره برتري ورکړې ده، او په لوړه پيمانه يې مراعات کړې، شرعي نصوص يې ارزښت او مرتبه په کلکه بيانوي؛ دا چې غنيمت شمېرل يې اړين او له ضايع څخه يې ځان ساتنه لازمه ده د اسلام ستر لارښود داسې فرمايي: فعن ابن عباس رضی الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ لرجل و هو يعظه: «اغتنم خمسا قبل خمس: شبابک قبل هرمک، و صحتک قبل سقمک، و غناک قبل فقرک، و فراغک قبل شغلک، و حياتک قبل موتک»[1].

ژباړه: له ابن عباس رضی الله عنه څخه روايت دی، هغه وايي: رسول الله ﷺ يوه سړي ته وويل، په داسې حال کې چې نصيحت يې ورته کولو: «پنځه له پنځو وړاندې

[1] أخرجه الحاكم في المستدرک رقم ٧٨٤٦، و صححه، و وافقه الذهبي، و صححه الألباني في«صحيح الجامع» ١٠٧٧ .

غنيمت وګڼه: له بوډا والي څخه وړاندې ځواني ستا، له ناروغۍ وړاندې روغ صحت ستا، له بې وزلتوب وړاندې بډايوالی ستا، له مصروفيت وړاندې فراغت ستا، او له مرګ وړاندې ژوند ستا.

- د ځوانۍ پړاو د رسول اللهﷺ په دې خبره کې چې« و حياتک قبل موتک» شامل دی، سره له دې يې په ځانګړې توګه بيان کړې چې:«شبابک قبل هرمک»؛ د دې لپاره چې دا يو ډېر ځانګړی پړاو دی، او د ډېر زيات اهميت څخه برخمن دی.

له ابن مسعودؓ څخه روايت دی چې نبيﷺ وويل:«تر هغه به يو بنده د خپل رب(پالونکي)په وړاندې خلاص نشي څو چې د پنځو په اړه ترې ونه پوښتل شي: د عمر په اړه يې چې په څه کې يې تېر کړ، او له ځوانی څخه يې چې په څه کې يې مصرف کړه، له مال څخه يې چې له څه نه يې کړ او په څه کې يې خرڅ کړ، او د علم په اړه يې چې تر کومې کچې يې عمل پرې کړی!

نو رسول اللهﷺ خبر ورکوي چې له سړي څخه د ده د ژوند په اړه د قيامت په ورځ دوه پوښتنې مطرح کېږي:

۱.له ژوند څخه يې عموماً،(له اول نه تر آخره).

۲.د ځوانۍ له پړاو څخه خصوصاً، سره له دې چې د ژوند په پوښتنه کې ياد پړاو شامل دی، خو د زيات اهميت او ارزښت په اساس د ځانګړې پوښتنې په ډول مطرح کېږي.

د همدې له امله هر ځوان ته اړینه ده چې دې پړاو ته ځانګړې پاملرنه وکړي، او دا په یاد ولري چې خپل رب هرومرو ور څخه پوښتنه کوي چې څه، او څنګه کړه وړه د پکې ترسره کړل؟!

سره له دې چې د ټول عمر د عمل په اړه یې پوښتنه کېږي؛ ځکه دا داسې وخت دی چې هڅونه او غړي د قوت په حال کې وي، حواس کامل او حرکت په آسانۍ ترسره کېږي؛ همدا علت دی چې صحابه کرامو دې ټکي ته زیاته پاملرنه کړې، لکه چې له ابي سعید خدري څخه راځي: کله به یې چې ځوان ولیدلو ویل به یې:«مرحبا بوصیة رسول الله؛ أوصانا رسول الله أن نوسع لکم في المجلس و أن نفهمکم الحدیث؛ فإنکم خلوفنا، و أهل الحدیث بعدنا»

ژباړه: د رسول الله وصیت ته ښه راغلاست؛ موږ ته به رسول الله وصیت کولو چې تاسو ته په مجلس کې پراخه ځای درکړو، او دا چې حدیثونه در وښایو؛ ځکه تاسو له موږ وروسته پاتې کېدونکي(د دین طرف ته را بلونکي) او د حدیثو څښتنان یاست.

او کله به یې چې په وړاندې کوم ځوان راغلو ورته ویل به یې:« یا ابن أخي؛ إذا شککت في شيء فسلني حتی تستیقن، فإنک إن تنصرف علی الیقین أحب إلي من أن تنصرف علی الشک»[1]

---

[1] أخرجه البیهقي في کتابه«شعب الإیمان» برقم ۱۶۱۰ .

ژباړه: اې د ورور زويه! له ما څخه وپوښتنه د کوم څه په اړه چې شکمن يې، تر دې چې داډه شې، ځکه دا چې ته له ما څخه ډاډمن ولاړ شې ډېر راته غوره دي، له دې څخه چې په شک کې ولاړ شې.

او عبد الله ابن مسعود‌ﷺ به چې ځوانان د علم په لټه کې وليدل، ورته ويل به يې: «مرحبا بينابيع الحكمة و مصابيح الظلم، خلقان الثياب، جدد القلوب، حلس البيوت، ريحان كل قبيلة»[1]

ژباړه: د حکمت چينو، د تيارو څراغونو، زړو جامو واله، او نويو زړونو واله، د درس خايونو سره تړلي، او د هرې قبيلې ګلانو ته ښه راغلاست وايو!

د پخوانيو علماوؤ وصيتونه، نصيحتونه او ګټورې ويناوې د ځوانانو لپاره ډېرې پرېمانه دي، چې د ټولو ليکل او يو ځای کول د امکان تر پولې اوښتي، د خپل نيمګړي توان مطابق مو ځينې دلته راوړي.

نصير محمد مشال

۱۳۹۹/۹/۱۴

---

[1] أخرجه ابن عبدالبر في«جامع بيان العلم وفضله» برقم ۲۵٦ .

لومړی وصیت

له أبي الأحوص څخه روایت دی، چې عمرو بن عبید الله البیعي به داسې ویل: «یا معشر الشباب اغتنموا ـ أي: شبابکم ـ قلما تمر بي لیلة إلا و أقرأ فیها ألف آیة، و إني لأقرأ البقرة في رکعة، و إني لأصوم الشهرالحرم، و ثلاثة أیام من کل شهر، و الإثنین و الخمیس، ثم تلا: «و اما بنعمة ربک فحدث»[۱]

ژباړه: اې د ځوانانو ټولیه غنیمت وګڼئ(ځوانی مو)، ډېر لږ داسې شپې راباندې تېرېږي چې زر آیتونه پکې تلاوت نه کړم، همدارنګه په یو رکعت کې سورت بقره هم تلاوت کوم، د محرم الحرم د میاشتې روژې، او له هرې میاشتې څخه درې ورځې روژې نیسم، د دوشنبې او پنجشنبې روژې هم نه پرېږدم؛ بیا یې دغه آیت تلاوت کړ: « و اما بنعمة ربک فحدث »

ژباړه: او په ژبه د خپل رب(پالونکي) د نعمت څرګندونه خلکو ته وکړه.

د دې خبرې مانا چې هره شپه زر آیتونه تلاوت کوم دا ده چې په هره اونۍ کې یو ځل د قرآنکریم ختم کوم، چې همدا د عامو سلفو (پخوانیو علماؤو) عادت هم وو.

فائده: د چا په فکر کې د دا خبره ځای ونه نیسي چې ګواکې «عمرو ابن عبیدالله البیعي» دلته له ځان ښودنې یا ریا څخه کار اخیستی؛ ځکه د محسن د احساناتو یادول د شکر ویلو او تعلیم په نیت، نه د فخر په ډول شرعًا محمود او ستایل شوی کار دی، نو ځکه هغه انعامات چې الله ﷻ در باندې کړي بیان یې کړه!

---

(۱) سورة الضحی ۱۱ آیت.

دوهم وصیت

ځوانانو ته د سلفو له وصیتونو څخه.

عقبه بن أبي حکیم وایي چې موږ له عون بن عبدالله سره کېناستلو نو راته ویل به یې: « معشر الشباب، قد رأینا الشباب یموتون، فما ینتظر بالحصاد إذا بلغ المنجل ویمس لحیته»

ژباړه: د ځوانانو ټولیه! موږ ځوانان وینو چې مړه کېږي؛ نو کله چې لور واړول شي بیا د ریبلو انتظار نه کېږي، دا خبرې یې په داسې حال کې کولې چې په خپله ږیره یې لاس را تېراوه!

مطلب: د پورتنۍ خبرې مطلب دا دی چې کله یو څوک دې عمر ته ورسېږي نو د ریبلو (مړه کېدلو) وخت یې را نږدې شي، څکه کله چې کښت ورسېږي نو ریبل یې را نږدې شي؛ نو همدا ډول کله چې یو څوک لوی شي مرګ یې را نږدې شي؛ د بیدارۍ او تنبیه لپاره یې مرګ وریاداوه، څو د زیات عمر لرونکو خلکو په لیدو څوک په خپل ژوند دوکه نشي، ډېری خلک چې زیات عمر لرونکي خلک ویني په دې باندې دوکه شي چې ګواکې دی به همدې عمر ته رسېږي، بیاخپل ډېر کارونه ځنډوي، لکه چې ویل کېږي:

یعمُر واحدٌ فیغرُّ قومًا و ینسی من یموت من الشباب د یوه عمر زیات شي نو قوم دوکه شي، او هغه چې له ځوانانو مړه کېږي هېروي یې!

په پورتنۍ مانا له حسن بصري رحمه الله څخه راځي چې يوه ورځ يې خپلو هم مجلسو ته ويل: «يا معشر الشيوخ ما ينتظر بالزرع إذا بلغ؟ قالوا: الحصاد، قال: يا معشر الشباب! إن الزرع قد تدركه العامة أن يبلغ».

ژباړه: اې د سپين ږيرو ټوليه! کله چې کښت ورسېږي بيا د څه انتظار کېږي؟ دوی وويل: د رېبلو! بيا يې وويل: اې د ځوانانو ټوليه! کله کله کښت ته له رېبلو وړاندې يو آفت او مرض هم رسېږي.

دې ټولو مهمو خبرو ته په کتلو يوه مسلمان ته ښايي چې خپل حال د لاندې حديث مبارک مطابق جوړ کړي: «إذا أمسيت فلا تنتظر الصباح، و إذا أصبحت فلا تنتظر المساء»[1]

ژباړه: کله چې در باندې شپه شوه د سبا انتظار مه کوه، او کله چې دربانده سبا شو د شپې انتظار مه کوه!

ابن اجوزي رحمه الله وايي: څوک چې په دې نه پوهېږي چې کله به مري تياری ورباندې لازم دی، په ځوانۍ او صحت بايد دوکه نه شي؛ ډېری خلک چې مړه کېږي ځوانان دي، له همدې امله کم خلک لوړ عمر ته رسېږي.

د دې خبرې ثبوت همدا دی چې ته د په خپله کورنۍ، کلي، او ټولنه کې وګوره، ډېر کم به پاخه عمر لرونکي خلک وويني او کوم چې مري ځوانان او ماشومان دي.

---

(۱) أخرجه البخاري ٦٤١٦ عن عبد الله ابن عمر موقوفا عليه.

درېیم وصیت

زيد ابن أبي الزرقاء وايي: چې سفيان ثوري را ووتلو، موږ يې د دروازې په وړاندې ولاړ وو او ويل به يې:« يا معشر الشباب تعجلوا بركة هذا العلم؛ فإنكم لا تدرون لعلكم لاتبلغون ماتؤملون منه، ليغد بعضكم بعضا».

ژباړه: اې د ځوانانو ټوليه! د علم د برکت په ترلاسه کولو کې بېړه وکړئ، ځکه تاسو نه پوهېږئ ښايي هغه څه ته ونه رسېږئ د څه چې هیله لرئ، چې د ځينو ګټه ځينو نورو ته ورسېږي.

د دې خبرې مطلب چې:«د علم د برکت په ترلاسه کولو کې بېړه وکړئ» دا دی د ځوانۍ له موقع ګټه ترلاسه کړئ او غنیمت يې وګڼئ، څو علم خپل کړئ؛ ځکه کله چې انسان پوخ عمر ته ورسېږي د ځوانۍ په شان حافظه، قوت او پیاوړتیا ورسره نه وي پاتې، سره له دې چې ګڼ شمېر مسؤلیتونه او کارونه يې په اوږو بار شي ـ همداسې د ځوانۍ پړاو ډېر ژر تېرېږي، لکه امام احمد رحمه الله چې وايي: « ځوانۍ او ځوانانو ته له هغه څه سره ورته والی ورکوم چې زما په لستوني کې وي او ترې وغورځېږي!

د دې خبرې موخه چې«تاسو نه پوهېږئ، ښايي هغه څه ته ونه رسېږي د څه چې هیله لرئ» دا ده چې ډېری وخت یو ځوان هیله لري څو دا زده کړي، هغه هم زده کړي، او هغه نور هم یاد کړي، دا کتاب ووايي او هغه بله لاسته راوړنه هم ولري؛ خو نه دا زده کړي او نه هغه، نه يوې هيلې ته ورسېږي، او نه بلې ته؛ بلکې ځواني ورسره ياري ونه کړي.

مګر که له الله ﷻ مرسته وغواړي، د ځواني له فرصت ګټه واخلي، غنیمت یې وګڼي نو لوی خیر به ترلاسه کړي، الله ﷻ فرمایي: «والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا و ان الله لمع المحسنین»[1]

ژباړه: کوم کسان چې زموږ په خاطر هڅه او کوښښ وکړي، هغوی ته به موږ خپلې لارې ور وښیو، او په باوري ډول الله ﷻ د نېکو کارانو ملګری دی.

د دې خبرې موخه؛ د ځینو ګټه ځینو نورو ته ورسېږي؛ دا ده چې: ځوانان هڅول او بیدارول دي، څو په خپلو لیدنو کې له یو بل څخه لاسته راوړنه ولري.

---

(۱) سورة العنکبوت ٦٩ آیت.

څلورم وصیت

فریابي وایي چې سفیان ثوري رحمه الله به چې کله لمونځ وکړ بیا به یې ځوانانو ته مخ را واړولو، او ویل به یې: « إذا لم تصلوا الیوم فمتی؟ »

ژباړه: که نن لمونځ ونه کړئ، نو بیا به یې کله کوئ؟.

سفیان ثوري رحمه الله ځوانانو ته یو ډېر قیمتي او اړین وصیت کوي، چې ځواني د الله ﷻ په پیروي او اطاعت کې تېره کړي، ځکه که ځوان د ځوانی په پړاو کې د الله ﷻ عبادت او زیاتې سجدې ونه کړي نو هرومرو ضعیفه کېږي، او داسې حالت پرې راځي چې په زړه به یې غواړي لمونځ، سجدې او بندګي وکړي خو نه شي به یې کولای، بدن یې سست وي، هډونه به یې نازک او ډول ډول مرضونه به وربانديې راغلي وي؛ همدا تول هغه څه دي چې ویل به یې: (که نن لمونځ ونه کړئ، نو بیا به یې کله کوئ؟)

پنځم وصیت

امام احمد رحمه الله په خپل کتاب«الورع» کې لیکلي، چې عبدالوهاب الثقفي وایي: یوه ورځ ایوب السختیاني رحمه الله موږ ته ویل: «یا معشر الشباب، احترفوا، لا تحتاجون أن تأتوا أبواب هؤلاء». و ذکر من یکره!

ژباړه: اې د ځوانانو ټولیه! کسب زده کړئ، څو د دې اړتیا پېښنه نه شي چې د هغوی دروازو ته په اړمن حالت کې ورشئ. او د بدانو یادونه یې وکړه!

دا چې زده کړې او علم حاصلول له هرڅه اړین دي، خو یو ځوان هرومرو له علم او زده کړو سره سره باید داسې یو کسب زده کړي چې د اړتیا پر وخت مال او رزق پرې لاسته راوړي، څو یې په ځان، کورنۍ او اولاد مصرف کړي، او د نورو له اړتیا هم پرې ووزي؛ ډېرى وخت د مادیاتو د لاسته راوړلو لپاره چې په ژوند کې یې شتون حتمي دی اړتیا پیدا شي یو کسب ته، څو له سوال کولو، بل ته له اړ کېدلو او مجبوریت نه پرې وژغورل شي؛ چې د ایوب سختیاني رحمه الله وصیت مو دا ټولې لارې چارې برابروي، او د کسب زده کړه مو د ژوند کولو یوه بله مهمه تشه ډکولای شي.

شپږم وصیت

ربیعه بن کلثوم وایي: چې یوه ورځ د حسن بصري رحمه الله چار چاپېره ناست وو، په داسې حال کې یې راکتل چې ویل یې: « یا معشر الشباب، أما تشتاقون إلی الحور العین؟»[1]

ژباړه: اې د ځوانانو ټولیه! آیا د سرو او سپینو غټې سترګو پېغلو(حورو) هیله نه لرئ؟

حسن بصري رحمه الله ځوانانو ته جنت، او د جنت نعمتونه ور یادوي، او هغه خوندونه، او خوشالي چې په دوی کې چوستیا، د عبادت او جنت شوق پیدا کوي؛ چې له جملې څخه یې سرې او سپینې غټې سترګې پیغلې دي.

که دا شوق او آساني د ځوان په زړه کې ځای ونیسي نو د آخرت لپاره به کوښښ او عبادت پیل کړي؛ الله جل جلاله فرمایي:« و من أراد الآخرة و سعی لها سعیها و هو مؤمن فأولئک کان سعیهم مشکورا»[2]

ژباړه: څوک چې د آخرت هیله لري، او دهغه لپاره هلې ځلې وکړي، لکه څنګه چې په کار دي، په داسې حال کې چې مؤمن هم وي؛ نو د داسې یو چا هلو ځلو ته به د قدر په سترګه وکتل شي.

---

(۱) أخرجه ابن أبي الدنیا في کتابه(صفة الجنة) رقم ۳۱۲.

(۲) سورة الأسراء ۱۹ آیت.

اووم وصیت

حسن بصري رحمه الله وايي:« يا معشر الشباب، إياكم و التسويف: سوف أفعل، سوف أفعل»

ژباړه: اې د ځوانانو ټوليه! له «تسويف» څخه ځان وساتئ(داسې به وکړم، داسې به وکړم).

«التسويف»: داهغه آفت دی چې ډېرى ځوانان يې هلاک کړل؛ لکه ځينې چې وايي:«زر ده چې بيا به توبه وباسم، بيا به لمونځ نه قضاء کوم، بيا به له مور او پلار سره ښه کوم)، خو داسې نه کوي، بلکې له نن څخه سبا ته،او له سبا نه بلې ورځې ته يې ځنډوي، کله چې هم د لمانځه، توبې، او يا بل داسې نېک کار هوډ وکړي دا آفت ورته را مخته شي او بلې ورځې ته يې ځنډوي؛ تر دې چې د ځوانۍ برکت ترې ختم شي، او يا هم د همدې نېکۍ چانس له لاسه ورکړي.

ځينې خو بيا توبه تر دې وځنډوي چې دی د سبا يا بلې ورځې په طمعه وي، خو نه سبا پرې راشي، او نه بله ورځ بلکې همدا نن له منځه ولاړ شي، او د ملک الموت(عزرائيل) له ملاقات څخه برخمن شي؛ نو ځير شه! او له همدا اوس څخه يې پيل کړه.

په حديث شريف کې راځي چې« هره ورځ چې لمر را وخېژي نو ورځ دا اعلان کوي: که نن ورځ کوم ښه کار کولای شې نو ويې کړه، کنه زه سبا نه راځم!.

اې ځوانه! د نېکمرغۍ په قاموس کې همدغه ننۍ ورځ ارزښتمنه ده، او په خپلو فضائلو يې را سمبال کړه.

اتم وصیت

حسن بصري رحمه الله به ډېرې وخت ویل: «یا معشر الشباب، علیکم بالآخرة فاطلبوها؛ فکثیرا رأینا من طلب الآخرة فأدرکها مع الدنیا، و ما رأینا أحدا طلب الدنیا فأدرک الآخرة مع الدنیا»

ژباړه: اې د ځوانانو ټولیه! د آخرت په لټه کې شئ، ځکه ډېرې خلک مو لیدلي چې آخرت یې لټولی دنیا هم په لاس ورغلې، خو داسې څوک مو نه دي لیدلي چې د دنیا په لټه کې د آخرت هم په لاس ورغلی وي! .

دا یو لوی خبرداری دی ځوانانو ته چې خپل مقصد باید آخرت جوړ کړي، او د آخرت په لاسته راوړلو کې حریص و اوسي، هغه څه ترسره کړي چې خپل رب او پالونکي ته پرې نږدې کېږي؛ که داسې وکړي نو الله ﷻ به نیکي ورسره وکړي، او له دنیا، مال او هستۍ څخه هم خپله برخه ورکړي.

له پورتنۍ خبرې موخه دا نه ده چې انسان د دنیا ژوند، رزق لاسته راوړل، کور، جامه او ضروریتونه نه لټوي، او د نورو محتاج د شي، بلکې رزق لاسته راوړل او مال زیاتوالی کومه بده خبره نه ده؛ مګر هغه چې تاواني دي دا چې دنیا، مال او مادیات اساسي هدف او موخه وټاکل شي؛ لکه د اسلام ستر پېشوا حضرت محمد ﷺ به چې په دعاء کې ویل: «و لاتجعل الدنیا أکبر همنا».

ژباړه: او اې ربه! دنیا مو لوی هدف او موخه مه جوړوه!

همدارنګه فرمايي:«إنک إن تذرهم ورثتک أغنياء، خير من أن تذرهم عالة يتکففون الناس».

ژباړه: دا چې اهل او کورنۍ د بډایه پاتې شي له دې غوره ده چې خلکو ته اړمن او سوال کوونکي پاتې شي.

نو چا چې خپله موخه آخرت جوړه کړه الله ﷻ به پراخه دنیا ورکړي؛ او که چا موخه دنیا جوړه کړه نو فقر او بې وزلي به يې د سترګو په وړاندې په منډو او ځغاسته را روانه وي.

نهم وصیت

ابي مليح وايي: چې موږ د میمون بن مهران چار چاپېره ناست وو، نو راته ویل یې:« یا معشر الشباب، قوتکم اجعلوها في شبابکم، و نشاطکم في طاعة الله، یا معشر الشیوخ، حتی متی؟»

ژباړه: اې د ځوانانو ټولیه! قوت او پیاوړتیا مو په ځواني کې ولګوئ، او چوستیا مو د الله ﷻ په پیروی کې، اې د سپین ږیرو ټولیه! تر کله به داسې وئ؟.

میمون بن مهران رحمه الله ځوانانو ته د الله ﷻ په پیروی نصیحت او لاربنوونه کړې، او په هغه څه چې الله ﷻ ته پرې نږدې کېږي.

او بیا یې سپین ږیرو ته وویل:« یا معشر الشیوخ حتی متی؟»

ژباړه: څو به په طمعه وئ، او ژوند مو د الله ﷻ په عبادت او بندګۍ کې نه تېروئ؟.

لسم وصیت

جعفر وایي: چې یوه ورځ د مسجد په محراب کې ناست وو، ثابت النباني رحمه الله راغلو او ویل یې: « یا معاشر الشباب، حلتم بیني و بین ربي أن أسجد له ـ و کان قد حببت إلیه الصلاة ـ ».

ژباړه: اې د ځوانانو ټولیو! زما او زما د رب ترمنځ راغلئ؛ چې سجده ورته وکړم ـ او له لمونځ سره یې ډېره جوړه وه ـ .

بنانی رحمه الله دې ته اشاره کوي چې ځینې ځوانان په مسجدونو کې سره راټولېږي، او له یو بل سره وینې؛ په بې ګټې او بې ځایه خبرو خپل قیمتي وخت له یو بل سره مصرفوي؛ خو په څنګ کې یې بل یو راځي څو د الله ﷻ عبادت وکړي، په عاجزۍ او خشوع سره لمونځ اداء کړي؛ نو دوی یې ترمنځ راځي، او هغه ته ضرر رسوي په خپلو خبرو سره؛ نه خپله کوم عبادت کوي، او نه بل ورته پرېږدي، نو له همدې کبله ځوان ته اړینه او حتمي ده څو د مسجد او د خلکو خیال وساتي، او له هغه څه څخه ډډه وکړي چې په مسجد کې یې ترسره کول مناسب نه وي.

نو له دې څخه د منع کول چې نن سبا له وسائلو څخه ځوانان په جیبونو کې ګرځوي، مبایل، د هغه زنګ، او یا په لوړ آواز خبرې کول؛ چې همدا شیان ډېری خلک له عبادت، او خشوع څخه منع کوي.

يوولسم وصيت

مالک ابن دينار رحمه الله به ويل:«إنما الخير في الشباب»

ژباړه: بېشکه چې خير په ځوانۍ کې دی.

دا يوه لويه تنبيه او خبرداري د مالک بن دينار رحمه الله له طرفه د ځوانۍ د پړاو د اهميت او ارزښت په تړاو دی؛ نو که ځوان له دې فرصت څخه ښه لاسته راوړنه ولرله، نو په اصل کې يې يو لوی خير ترلاسه کړ؛ او هغه څه چې په ځوانۍ کې يې ترلاسه کړي، تر مرګه به ورسره مل وي؛ د ځان او خلکو لپاره به ګټه وي، او د يو بل چا لپاره به هم نصيحت وي.

خو که بر عکس يې له دې فرصت څخه ګټه ترلاسه نه کړه، نو د ياد پړاو له خير او برکت څخه بې برخې شو.

او کله چې له يو ځوان سره پياوړتيا، زيات وخت، او ډېر مال راټول شي؛ نو د ده لپاره هلاکوونکي دي لکه چې ويل کېږي:«إن الشباب و الفراغ والجده، مفسدة للمرء أي مفسدة»

ژباړه: ځواني، وزګارتيا او بډا والی؛ د سړي لپاره سخت تبا کوونکي دي.

خو کله چې له وزګارتيا، د ځوانۍ پياوړتيا او بډا والي سره څلورم شي هم يو ځای شي، چې د دې وخت فتنې دي، د ځوان همدې فتنو ته لاس رسی، او ډېرې لارې خلاصې دي؛ نو دا له ټولو لوی تبا کوونکي او هلاکوونکي دي؛ چې ډېری وخت يو ځوان د يادو شيانو له امله په خپل ژوند کې لوی لوی جنايتونه ترسره کوي، او د ځوانۍ له برکت، او لوی خير څخه بې برخې کېږي، نو مالک بن دينار رحمه الله به ويل چې:«إنما الخير في الشباب»بېشکه خير په ځوانۍ کې دی.

دوولسم وصیت

محمد بن سوقة وايي:« لقيني ميمون بن مهران فقلت: حياک الله، فقال: هذه تحية الشباب، قل بالسلام أی: سلم»

ژباړه: ميمون بن مهران راسره مخ شو، نو ورته مې وويل: خدای د وساته! ده راته وويل: دا د ځوانانو سلام دی؛ نو سلام اچوه.

د ميمون بن مهران رحمه الله دا خبره چې«دا د ځوانانو سلام دی» دا مانا لري چې ځينې ځوانان په يو ډول روغبړ سره ځانونه خوشحاله کوي، دا گمان کوي چې که مې ملگري ته ووايم چې«پخيرونه! ښه راغلاست، خدای د راوله، او پخير مې وليدې» نو دا به تر ټولو ښه او خوندور روغبړ وي؛ نو سلام پرېږدي، او يا دا چې لومړی نه بلکې له دې خبرو وروسته سلام کوي؛ سره له دې چې رسول الله ﷺ فرمايي:« من بدأ بالكلام قبل السلام فلا تجيبوه!»

ژباړه: چا چې له سلام وړاندې په خبرو پيل وکړ، نو ځواب مه ورکوئ.

که وگورو په لومړي سر کې خپل ملگري، او يا يو چا ته سلام کول گڼ شمېر گټې لري؛ چې له جملې څخه يې يوه اړينه گټه د حضرت محمد ﷺ په قول کې راوړو:

«البادئ بالسلام بریء من الكبر!»

ژباړه: په سلام سره لومړی پيل کوونکی به له کبر څخه خالي وي.

دیارلسم وصیت

حماد ابن زید وايي: انس ابن سیرین رحمه الله ته په داسې حال کې ورغلو چې مریض وو؛ نو ویې ویل! «اتقوا الله یا معشر الشباب، انظروا ممن تأخذون هذه الأحادیث؛ فإنها من دینکم»

ژباړه: اې د ځوانانو ټولیه له الله ﷻ څخه ووېرېږئ، دې ته ځیر اوسئ، چې له چا څخه د احادیثو زده کړه کوئ! ځکه دا مو له دین څخه شمېرل کېږي.

دا یو ډېر لوی وصیت دی چې هر ځوان باید علم او احادیث له داسې چا تر لاسه کړي، کوم چې په هماغه علم او فن کې پوره پوره معلومات ولري، نه داسې چې له هر چا څخه او له پوره ځېړنې پرته یو چا ته ورشي؛ بلکې اړینه ده څو له داسې یو چا زده کړه وکړي چې ډېر ځیرک، پوه او رسېدلی عالم وي.

عمرو بن قیس الملائي وايي: «کله د چې ځوان د خپلې ودې په مرحله کې د اهل السنة والجماعة له واله وو سره ولیدو، نو همدې ځوان ته ترجیح او برتري ورکړه!

خو که له بدعتیانو سره د ولیدو نو لاس ترې پرېمینځه!»

او عمرو بن قیس رحمه الله وايي: «ځوان وده کوي، که یې دا غوره وکړه چې له اهل علم سره کیني، نو نږدې ده چې په سمه به ولاړ شي.

خو که له نورو (جاهلانو، او بې لارو) سره کېناست، نو بیا نږدې ده چې لار ورکی شي».

ځوارلسم وصیت

قابوس بن ابي ظبیان وایي: «صلینا یومًا خلف أبي ظبیان صلاة الأولی، ونحن شباب کلنا من الحی إلا المؤذن فإنه شیخ، فلما سلم التفت إلینا، ثم جعل یسأل الشباب: من أنت؟ من أنت؟ فلما سألهم؛ قال ـ علی وجه الحث والتشجیع والتنشیط لهم ـ إنه لم یبعث نبی إلا وهو شاب، ولم یؤت العلم خیر منه وهو شاب!»

ژباړه: یوه ورځ مو په ابي ظبیان پسې د ماسپښین لمونځ اداء کړ، په داسې حال کې چې له مؤذن پرته ټول د همدې کلي ځوانان وو؛ کله یې چې سلام واړوا موږ ته یې را وکتل، بیا یې له هر یو ځوان څخه پوښتنې کولې ـ ته څوک یې؟ ته څوک یې؟ ـ له پوښتنې وروسته یې د هڅولو، او تشویق په ډول وویل!

هېڅ نبي نه دی را لېږل شوی، مګر هغه به ځوان وو؛ او بهتره \ غوره علم، او پوهه چې ورکړل شوې هغه ځوان دی!

د یوې اړینې نقطې طرف ته یې اشاره کړې، چې د ځوانی په پړاو کې پوهه ترلاسه کول، او همدا پړاو غنیمت شمېرل په ژوند کې د رښتینې بریالیتوب لامل ګرځي!

او ځوانان یې دې ته په یوه غوره او عجیب اسلوب سره هڅولي؛ که وکتل شي نو په دې به پوه شو چې یوازینی خیر، او لویه ګټه چې کوم چا ترلاسه کړې هغوی د ځوانی پړاو غنیمت شمېرلی، او له همدې فرصت څخه یې لاسته راوړنه کړې ده!

پنځلسم وصیت

حفصة بنت سیرین وايي: «یامعشر الشباب، خذوا من أنفسکم و أنتم شباب، فإني والله ما رأيت العمل إلا في الشباب!»

ژباړه: اې د ځوانانو ټولیه! له خپلې ځوانۍ څخه لاسته راوړنه ولرئ! زما د قسم په الله ﷻ وي چې هېڅ کار مې داسې نه دی لیدلی چې ډېر ښه وي، مګر په ځوانۍ کې!

داخبره چې «هېڅ کار مې ډېر ښه نه دی لیدلي مګر په ځوانۍ کې» د ځوانی پړاو که د الله ﷻ توفیق ورسره مل وو، او یو چا غنیمت وګڼلو، او وړ ګټه یې ورڅخه واخیسته، نو ډېره ښه ده؛ خو که خدای مه کړه، دا پړاو چا غنیمت ونه ګڼلو، او د نفس په غوښتنو کې یې تېر کړل، په ځانګړي ډول په حرامو کې؛ په ښکاره ډول یې له ځان، او راتلونکي سره جفا، او تېری وکړ لکه یو ویوونکی چې وايي:

مآرب کانت في الشباب لأهلها * عِذابًا فصارت في المثیب عَذابًا.

ژباړه: د نفس غوښتنې، او خواهشات په ځوانۍ کې یو څه خوند وي، او په بوډاوالي کې عذاب وګرځي.

نو همداسې ده، ځوان چې کومې ناروا کړنې کوي، په ځوانۍ کې مزه، خوند اوهسې لذت ښکاري؛ کله چې بیا بوډاوالي ته ورسېږي د هماغه کړنو سزا ګوري.

ځوانه..!

همدا ځواني دې قېمتي فرصت دی، ګټه ترې واخله، له الله ﷻ څخه د ښه کړو وړو توفيق وغواړه، او دا ياد لره چې د همدې په اړه به هرومرو در څخه وپوښتل شي.

شپاړسم وصیت

امام شافعي رحمه الله وايي:« من يظن إنه يسلم من كلام الناس فهو مجنون، قالوا عن الله ثالث ثلاثة، و قالوا عن حبيبنا«محمد» ساحر و مجنون، فما ظنك بمن هو دونهما؟

فكلام الناس مثل الصخور، إما أن تحملها على ظهرك«فينكسر»؛ أو تبني بها برجا تحت أقدامك فتعلو، و تنتصر!»

ژباړه: څوک چې دا ګمان کوي چې د خلکو له خبرو د په امن شي هغه لېونی دی؛ ویل کېږي چې الله ﷻ له درېو خدایانو څخه یو دی، او د محمد ﷺ په اړه به یې ویل:ساحر او مجنون دی، نو ستا څه ګمان دی د هغه چا په اړه چې له دوی(الله ﷻ او محمد ﷺ) پرته دي؟!

« نو د خلکو خبرې د لویو ډبرو ۍ شان دي، یا به یې په شا وړې، نو ملا به د ماته کړي؛ او یا به تر پښو لاندې مانۍ پرې جوړوې، نو بریالی کېږې، او پورته کېږې به!»

اې ځوانه!

مېړنی شه او خپل کار مه پرېږده، مبارزه وکړه او د ناپوهو خلکو په خبرو سر مه ګروه! که ښه کار کوې نو همدا ناپوه خلک د په خوله کې ښه نه اړوي، تر هغه چې له همدې کار لاس په سر شوی نه یې؛ نو ځکه هوښیاران وايي چې پر ځمکه ناست شخص له غوځېدو خوند وي!

تاسو د داسې خلکو ژبې نه شئ بندولای، هو! د دوی خبرې او بدې ردې په خپله سینه کې ځښولای شې، هغه داسې چې په خبرو یې هېڅ باک مه کوه!

د دې پر ځای چې د هغوی په خبرو خپل ارزښتمن وخت ضایع کړې، دا ارزښتمن وخت په خپله گټه ولگوه، او زیات ښه پرې لاسته راوړه!.

ناپوه خلک پردې غوصه دي چې ته تر هغوی ډېره پوهه لرې، او تر دوی وړاندې یې!

دوی په تا نیوکې کوي، او تر هغه د نه ښښي څو له هغه ټولو ښېگڼو او نعمتونو لاس په سر نشې چې الله ﷻ درباندې لورولي دي!

خو ته پښې کلکې لگوه! او هېڅ باک د دوی په خبرو مه راوړه، که د دوی په خبرو کې راغلې نو خپل ژوند به برباد کړې! او که ته غواړې چې د ټولو خلکو د سترگو تور شي، نو دا ناشونې ده، ځکه همېشه به د یو څوک په وړاندې را ببر شي!.

اوو لسم وصيت

اللهﷻ فرمايي:«و لا تمش في الأرض مرحا إنک لن تخرق الأرض و لن تبلغ الجبال طولا»[1]

ژباړه: په ځمکه کې په تکبر سره مه ځه، ته نه ځمکه څیرولای شې، نه د غرونو هسکوالي ته رسېدلای شې!

په تفسير کابلي کې د پاسني آيت مبارک لاندې داسې ليکل شوي، چې د کبرجنو خلکو پیروي انسان ته ښه نه ښکاري، نه په زوره پښو دربولو سره ځمکه څیرېدای شي، او نه هم د لوړ اورمېږ په نيولو سره، او د تېر په د باندې ايستلو سره سرې غرونو ته رسېدای شي؛ نو سره له دومره بې وسی، او ضعيف والي، په غرور او کبر سره گرځېدل، او تگ کول کومه گټه لري؟!

اې ځوانه! هو دامنم چې اللهﷻ یوه داسې پړاو ته رسولای يې چې د يو څه قوت، او زور څښتن يې؛ خو دا راسره ته ومنه چې کبر، او لويي ستا کار نه دی، غرور او کبر له تا سره نه، بلکې ستا له خالق سره مناسب دي!

ډېرې وخت به مو له چا اورېدلي وي چې په کبر، او غرور کې به تر دې اندازې پړسېدلی وې؛ په فخر او زړورتيا سره به وايي!.... پرون راسره فلانکی مخامخ شو د سلام ځواب مې يې هېڅ ورنه کړ، د سترې مشي په پار يې لاس را اوږد کړ خو ما مخ ترې واړاوه!..... خو ده به دا هېر کړي وي چې زموږ پيغمبرﷺ به له يوې خوارې، او مينځې ښځې سره چې هغه به هم د لارې په سر ورسره مخامخ شوې وه.... ده ته به يې د خپل اهل له ظلم څخه شکايت وکړ؛ يا د زياتو کارو له امله..... محمدﷺ به د هغې اهل ته ورسره ولاړ څو يې سپارښتنه ورته وکړي...

---

(۱) سورة الأسراء ۳۷ آيت.

او ویل به یې.....! «هغه څوک به جنت ته داخل نشي، چې په زړه کې یې یوه ذره کبروي».

هو! په موږ کې ځیني ډېر مغروره شوي وي، له خلکو سره د خبرو پر مهال یو ډول لويي ځرګندوي؛ چې دا زموږ د خواږه پیغمبرﷺ پېښه، او تګ لاره نه وه!

ابن مسعودؓ وايي! یو کس رسول الله ﷺ ته راغی، د یو څه په اړه یې خبرې ورسره کولې.... تن یې ولړزېد.... خو رسول اللهﷺ ورته وویل! پر ځان یې مه درنوه.... زه هم د قریشو له قومه د یوې مېرمنې زوی یم چې وچې غوښې یې خوړلې!

دا چې زموږ مرتبه، او ځای ډېر په ټيټه زینه کې دی، نو اړینه دا ده چې عاجزي له خواږه او د لوړ مقام لرونکي شخصیت حضرت محمدﷺ څخه زده، او په پل یې پل کېږدو-

کله چې حضرت محمدﷺ مکې ته فاتح داخل شو- د مکې په لار و، کوڅو کې تېرېدی.... هغه لارې چې ډېرې وختونه پکې ځوروَل شوی وو، مسخرې ورپسې شوې وې، د مکې په کوڅو کې دا نارې ورپسې شوې وې... لېونیه!... جادوګره!... دروغجنه!.... خو له نیکه مرغه نن د یو مخکښ، ځواکمن او ستر حیثیت په بڼه مکې ته ور داخل شوی وو؛ هغه هم په داسې حال کې چې د مکې هستوګن لوی خدایﷻ د ده په وړاندې ذلیل کړي وو......!

له خوږ پیغمبرﷺ سره د داخلېدو پر مهال کوم احساس وو؟

عبدالله ابن ابي بکرؓ وايي! کله چې محمدﷺ «ذی طوی» ته ورسېد، په خپلې سوارلۍ په داسې حال کې ودرېد چې د سره ځادر یوه ټوټه یې تر سر لنګوټه کړې، او تاو کړې وه، په داسې حال کې یې د خدای ورکړې فتحې او برې ننداره کوله چې سر مبارک یې د خپل رب په وړاندې ایښی، او ټيټ کړی وو،

آن دومره یې سر ټیټ کړ چې نږدې وو د ږیرې مبارکې یو طرف یې د کټې په لرګي ولګېږي.....!

انس‌ﷺ وایي! د فتحې په ورځ مکې ته په داسې حالت کې ننوت چې د ډېرې عاجزۍ له کبله یې زنه مبارکه پر سوارلۍ لګولې وه!

نو راځه! او په کوم غرور، تکبر، او لویۍ کې چې مخ په وړاندې ځې، په همدې ځای ودرېږې!

دا چې زموږ پیغمبرﷺ له دومره شان، مرتبې، او ځانګړتیاوو سره سره له کبر سره په دومره اوږده او لرې واټن کې وو، نو موږ که د مرتبې له پلوه نسبتًا په هېڅ حساب یو بیا ولې لویي کوو؟!

ځوانه! کله چې هم د لویۍ او غرور احساس کوې، نو هرومرو مرګ، قبر او خپل جوړښت او وجود تر تېز فکر او سوچ لاندې وڅېړه!

د یوه شاعر دا ټکي، او له پند نه ډکې خبرې مه هېروه!:

یا نــفـس لا تتــکبــري......!

فسیأتي یــوم و ترحلي........!

إن طـال الزمــان أوقــصـر....!

فــعلى الأعناق ستحملي.....!

ستزوري بیت الــدود حتمًا...!

وفـــي التـراب ستــدفني.....!

ژباړه: (له تکبر نه ډډه وکړه!... د داسې ورځې راتګ ډېر ژر دی چې له دې دنیا به وکوچېږې.... زر یا پس به په اوږو یوړل شې.... د چینجیو کور ته به هرو مرو ورځې... او تر خاورو به لاندې کېږې!)

اتلسم وصيت

عمر ﷺ به ویل: «متى إستعبدتم الناس، وقد ولدتهم أمهاتهم أحرارًا؟!

ژباړه: تر کله به مو له خلکو مریان، او غلامان جوړ کړي وي، او حال دا چې میندو یې آزاد او اصیل زېږولي دي؟!

ځوانه! دا چې په خلکو تېری، او ظلم کول خوښوې، نو په دې هم پوه شه چې هرو مرو به په تا هم وړ ظلم او ستم کېږي، د پښتو متل به د اورېدلی وي چې وایي: مه کوه په چا چې وبه شي په تا!

هو! که نن ورځ ته پیاوړی، او ځواکمن یې، نو دا د ظلم کولو خوب له خپل سر نه وباسه! داسې نده چې ستا قوت، او پیاوړتیا به تل درسره وي؛ ډېر ژر به داسې حال ته ورسېږې چې د خپل ځان سمبالول او پورته کول به د په اوږو بار وي!

علي الطنطاوي څه ښه ویلي:

عندما تظلم .... ستظلم

وعندما تكذب .... سيكذب عليك

وعندما تخون .... ستخان

إفـــعل الآن، ما تجـــــب أن يفعل بـــــك غدًا !!!

ژباړه (کله چې تېری او ظلم کوې.... نو ظلم به دربانديې وشي.....او کله چې دروغ وایې..... نو دروغ به درپسې وویل شي..... او کله چې خیانت او

دوکه کوې.... خیانت به درسره وشي...! نو هغه وکړه، څه چې ته خوښوې سبا له تاسره وشي!)

هو! لکه څنګه چې په دنیا کې د ظلم، او تېري نتیجه ستا سره ظلم کېدل، او هرو مرو سزا لیدل دي، دې ته ورته په آخرت کې هم ستا تېری، او ظلم بې بدلې، او بې سزا نه پاتې کېږي!

حضرت محمدﷺ وايي:« الظلم ظلمات یوم القیامة» متفق علیه.

ژباړه(ظلم د قیامت په ورځ تورې تیارې دي).

نولسم وصیت

ابن الجوزي رحمه الله وايي: «انظر إلى حالک الذي أنت عليه، إن كان يصلح للموت والقبر، فاستمرعليه؛ و إن كان لا يصلح لهذين، فتب إلى الله منها، وارجع إلى ما يصلح!»

ژباړه: خپل اوسني حال ته د وګوره، که د قبر، او مرګ وړ وو، نو همداسې دوام ورکړه، او که د دې دواړو وړ نه وو، نو له خپل دې ډول حال څخه الله ﷻ ته ور وګرځه او توبه وباسه؛ او د ښه حال په طرف وګرځه!

دا چې په ځوانۍ کې انسان ډېرى وخت متوجه نه وي، او ډول ډول ګناهونه ورڅخه کېږي؛ نو اړينه دا ده چې يو ځوان هر وخت خپلو کړو وړو ته فکر وکړي، او د علماؤو د لارښونو سره سم هره شپه له خپل ځان سره محاسبه، او د خپلو کړو وړو وزن وکړي؛ لکه چې راځي «حاسبوا انفسکم قبل أن تحاسبوا»

ژباړه: (له دې وړاندې چې حساب درسره وشي، ځانونه مو محاسبه کړئ).

يعنې له دې وړاندې چې حساب درسره وشي، ته په غفلت کې وې، او بيا هېڅ افسوس ګټه نه کوي؛ نو له ځان سره حسابي وکړه، او خپل کړه وړه اصلاح کړه!

ډېرى وخت يو بدبخته د زياتو ګناهونو له امله داسې ګمان کوي چې ګواکې اوس د کوم ښه کار کول، او يوه نېکي کول کومه ګټه نه کوي.

خو اې ځوانه! رښتينې پښېمانتيا، او توبه ايستل ستا د ټولو ګناهونو له مېنځه وړونکې ده؛ د اسلام ستر پېشوا حضرت محمدﷺ فرمايي: «التائب من الذنب كمن لا ذنب له»[1]

ژباړه: (له ګناه څخه توبه ايستونکی داسې مثال لري لکه هېڅ ګناه يې چې نه وي کړې!)

(1) رواه ابن ماجه

شلم وصیت

اللهﷻ فرمايي: «یأیها الذین آمنوا اجتنبوا کثیرًا من الظن إن بعض الظن إثم و لاتجسسوا و لایغتب بعضکم بعضا ایحب احدکم ان یأکل لحم أخیه میتا فکرهتموه واتقوالله إن الله تواب رحیم . سورة الحجرات[۱۲]

ژباړه: ای مؤمنانو! له ډېر گمان کولو ځخه ډډه وکړئ، چې ځینې گمانونه گناه وي، د چا پټ عیبونه مه لټوئ، او ستاسو ځخه د څوک د چا غیبت نکوي.

آیا په تاسو کې داسې څوک شته چې د خپل مړه ورور غوښې خوړل خوښ کړي؟!... گورئ تاسو پخپله د دې ځخه کرکه کوئ! د اللهﷻ ځخه و ویرېږئ، الله ډېر ښه توبه قبلوونکی او خورا مهربان دی.

اې ځوانه! دا چې د یو مسلمان ورور عیبونه بیانول، غیبت کول، او همېشه بد بیانول داسې مثال لري، لکه د یوه مړه انسان جسد چې خوسا شي، او بیا یې په نوکانو سره شکوې، او خورې یې؛ نو بیا ولې په دې ناوړه، او کرغېړن کار کې ښکېل یې؟!.... مه کوه! له دې کار ځخه هېڅ گټه، او سود په لاس نه درځي!...

نو په دې پوه شه چې د خپل ورور عیبونه پلټل، او د هغه بد بیانول تا ته له دې پرته چې تاوان او ضرر ورسوي؛ هېڅ کومه گټه نه کوي!

ستا ټول ښه کړه وړه له منځه وړي، او د سختې سزا، او عذاب سره د لاس او گرېوان کوي!

رسول الله ﷺ فرمايي: «الغيبة أشد من الزنا»

ژباړه: (د غيبت گناه، او سزا تر زنا کولو سخته، او بده ده!)

ځوانه! له دې هر څه سره سره په ياد ولره چې بد گمان کول هم سړی د هلاکت تر پولې رسوي، ژوند يې له ستونزو، او کړاوونو سره لاس او گرېوان کوي!... لکه مخکې مو چې د اللهﷻ په امر کې داسې وويل(له گمان کولو ډډه وکړئ، ځکه ځينې يې گناه وي)!.... دا چې د خلکو په اړه د خپل زړه ناوړه پرېکړې په سرو سترگو قبلوې، نو آيا دا ستا انصاف دی؟!.... که ستا په اړه څوک داسې يوه پرېکړه کوي چې له هغه ته پاک وې، نو دا ته خوښوې؟!...... راځه! د بل په اړه هم هغه فکر وکړه چې د ځان په نسبت يې خوښوې!..... ډېری وخت داسې وي چې ستا گمان يو څه، خو په اصل کې به داسې نه وي؛ نو په دې صورت کې د همدې آيت تر مفهوم لاندې راځې چې: (له ډېر گمان کولو ډډه وکړئ، ځکه ځينې يې گناه وي!)

لاتحکموا على الناس من مظهرهم!

دا پاسنۍ خبره چې (د خلکو په ښکاره پرېکړې مه کوئ!) تل په ياد لره!

څینې اړین، لنډ وصیتونه او نصیحتونه!

د عثماني خلافت مؤسس عثمان خپل زوی اورخان ته مهم وصیتونه!

زویه! داسې ښکاري چې زه نور د خپل رب لور ته ورتلونکی یم، او په دې فخر کوم چې ته به د خپل رعیت، او خلکو لپاره عادل واکمن، او د دین خپرولو په لاره کې تکړه مجاهد یې!

زویه! په داسې څه به ځان نه بوختوې چې الله ﷻ یې امر نه دی کړی، او که د دولت په چارو کې په کوم څه پوه نه شوې، نو له علماؤو یې وپوښته!... د هغوی قدر به کوې، ځکه هغوی یوازې د نېکۍ مشوره درکوي.

زویه! څوک د چې پیروي کوي هغوی وهڅوه؛ او په خپل پوځ لورېینه وکړه؛ او ګوره چې شیطان د په خپل پوځ، او مال تېر نه باسي، ډېر پام دوي د أهل شریعت خلکو لرې نشې!

زویه! ته پوهېږې چې زموږ موخه د الله ﷻ رضا تر لاسه کول دي، او په جهاد سره زموږ د دین روښنایي په ټوله نړۍ کې خپره شوه؛ نو هڅه کوه چې د الله ﷻ رضا تر لاسه کړې!

زویه! موږ هغه نه یو چې جګړه د واکمنۍ، او په خلکو د پاچاهۍ لپاره کوي، موږ په اسلام ژوندي یو، او په اسلام به مرو!

زویه! دا ټول هغه څه وو چې ته یې أهل (وړ) یې!

د لقمان حکیم صاحب نصیحتونه خپل زوی ته!

۱ـ لږې خبرې کوه!

۲ـ د دوستانو احترام او درناوی کوه!

۳ـ د نن کار سبا ته مه پرېږده!

۴ـ په هېڅ کار کې بېړه مه کوه!

۵ـ په لاره تللو کې درمیانه اوسه!

٦ـ مصرف د له پیدا وار نه کو ساته!

۷ـ ویل شوې خبره بار بار مه تکراروه!

۸ـ له مور، او پلار سره ښه چلند کوه!

۹ـ لمونځ هغه ډول چې ښايي اداء کړه!

۱۰ـ له ناپوهو، او بدانو سره بنډار مه کوه!

۱۱ـ د مور، او پلار شتون غنیمت وګڼه!

۱۲ـ ښوونکی د مور، او پلار په څېر وګڼه!

۱۳ـ د نورو مال، او مقام ته طمعه مه کوه!

۱۴ـ له خپلوانو سره خپلوي مه پرې کوه!

۱۵ـ له مشرانو سره اوږدې خبرې مه کوه!

۱٦ـ د ولاړو خلکو په شتون کې مه کېنه!

۱۷ـ د نورو نېک کار په خپل ځان پورې مه تړه!

۱۸ـ هېڅوک د چا په مخ کې مه رسوا کوه!

۱۹ـ ادب، او عاجزي هېڅکله مه هېروه!

۲۰ـ د ښځینه لباس، او خوی څخه ډډه وکړه!

۲۱ـ په ټولو کارونو کې میانه حاله واوسه!

۲۲ـ د نوور مرستې، او یاري ته مه په طمعه کېږه!
۲۳ـ په کار او بار، او نېک کار کې جدي اوسه!
۲۴ـ تېره شوې دښمني مه تازه کوه!
۲۵ـ اولاد ته دې اسلام او دینداري ور وښایه!
۲٦ـ د نورو مشورې، او نصیحتونه مه هېروه!
۲۷ـ په بدکارۍ کې له چاسره لاس مه یو کوه!
۲۸ـ خپل رازونه د یوازې له ځان سره وساته!
۲۹ـ له نورو سره په کبر، او غرور چلند مه کوه!
۳۰ـ د ځوانۍ ورځې د غنیمت وشماره!
۳۱ـ د مشرانو درناوی او په کشرانو نرمي کوه!
۳۲ـ له نېکو او ایمانداره خلکو سره مشوره کوه!
۳۳ـ د خبرو په وخت کې د نورو خبرې مه پرې کوه!
۳۴ـ هېڅ کار له پوره پلان جوړولو وړاندې مه کوه!
۳۵ـ اړ خلک له خپلې دارايي مه بې برخې کوه!
۳٦ـ عمر د عبادت او بندګۍ لپاره غنیمت وشماره!
۳۷ـ د خلکو په اصلاح کې یوه ذره سستي مه کوه!
۳۸ـ د ښځې او اولاد د بېځایه غوښتنو پیروي مه کوه!
۳۹ـ له عالمانو او هوښیارانو سره اړیکه ساته!
۴۰ـ یوه شه چې هېڅ شی له الله ﷻ پټ نه دي!
۴۱ـ څه چې الله ﷻ درکړي پرې خوښ اوسه!
۴۲ـ هر څومره چې کولای شې پر مېلمه مهربانه اوسه!
۴۳ـ په لږ ویلو، لږ خوړلو او لږ ویده کېدلو ځان روږدی کړه!
۴۴ـ هېڅ څوک او هېڅ شی له الله ﷻ سره مه شریکوه!

۴۵- له بدکارو څخه هېڅکله د نېکۍ او ځوانۍ طمعه مه کوه!

۴٦- په نورو باندې غوسه مه کوه، او په نرمۍ خبرې ورسره وکړه!

۴۷- له اللهﷻ سره رښتینی او له خلکو سره په انصاف چلېږه!

۴۸- په هغه څه چې بل چا ته نصیحت کوې، خپله پرې زر عمل کوه!

۴۹- هغه دوست ته دوست وواېه چې په سختۍ کې د پکار راځي!

۵۰- عمر او روزي په حساب او کتاب ده؛ نو له هېچا مه ډارېږه او مه ترې طمعه کوه!

۵۱- چوپتیا حکمت دی، خو د دې غوره کوونکي لږ خلک دي!

۵۲- خپله او د کورنۍ ستاینه د نورو په وړاندې مه کوه!

۵۳- د ګټې او زیان لپاره خپل عزت له منځه مه وړه!

۵۴- خپل غمونه نورو ته مه ښکاره کوه، زړه د سمندر په شان جوړ کړه چې هر څه جذب کړي!

۵۵- پر ښځو باندې باور مه کوه!

۵٦- په لاره کې له مشرانو مخکې مه ځه!

۵۷- د خندا خبرې، ټوکې او مسخرې مه کوه!

۵۸- له دوستانو سره دوستي مه پرېږده!

۵۹- د لمر خاته په وخت کې مه ویده کېږه!

٦۰- د لېوني او مست سره خبرې مه کوه!

٦۱- د خلکو دومره لحاظ کوه چې ځان ته زیان ونه رسوې!

٦۲- له جنګ او فتنې څخه لرې ګرځه!

٦۳- مړي بد مه یادوه، ځکه ګټه نه لري!

٦۴- د مېلمه په وړاندې چا ته غوسه مه کوه!

٦۵- بې ځایه وینا کوونکی او لوبې کوونکی مه اوسه!

٦٦ـ که د ژبې له زيان نه ژغورل غواړې، نو چوپ شه!
٦٧ـ که له چا سره مينه نه شې کولای، نفرت هم مه کوه!
٦٨ـ په هر وخت کې مرگ ياد ولره!
٦٩ـ ځوان مردي د ځان عادت جوړ کړه!
٧٠ـ په هر چا مه بد گمانه کېږه، کنه په دنيا کې به هېڅ خواخوږی ونه مومې!
٧١ـ په لمانځه کې د زړه ، په مجلس کې د ژبې، په غوسه کې د لاس او په دسترخوان کې د گېډې ساتنه کوه!
٧٢ـ د خلکو د هوساينې لپاره هڅه وکړه، له چا مه ډارېږه او په مينه سره ژوند تېروه!
٧٣ـ هغه راز چې له دښمن يې پټ ساتې، دوست ته يې هم مه ښکاره کوه، کېدای شي يوه ورځ د دښمن شي!
٧٤ـ که خلکو داسې وستايلې چې ته يې وړ نه يې، نو مه مغروره کېږه، ځکه د ناپوهانو په وينا له ډېرې زر نه جوړېږي!
٧٥ـ دنيا د غلو مورچه ده، په دې کې په هوښيارۍ او پوهې سره ژوند کوه!
٧٦ـ مرگ معلوم نه دی، چې کله راتلوونکی دی؛ نو له وړاندې ورته تياري وکړه!
٧٧ـ له ستونزو مه وېرېږه، ځکه چې ستوري په تياره کې ځلېږي!
٧٨ـ که عزت غواړې طمعه غوڅه کړه!

پای

دوشنبه:١٣٩٩/١٠/٨ هـ ش

مأخذونه

۱ـ قرآن مجید!

۲ـ تفسیر کابولي!

۳ـ زاد الطالبین!ــ لـ ـ مولانا محمد عاشق الهي البرنی رحمه الله.

۴ـ استمتع بحیاتک!ــ لـ ـ د. محمد عبدالرحمن العریفي.

۵ـ لاتحزن!ــ لـ ـ د. عائض القرني.

٦ـ هکذا علمتنی الحیات!ــ لـ ـ د. مصطفی السباعي.

۷ـ د بریا رازونه! ژباړن: نصیر احمد «مصلح».

۸ـ د کامیابۍ خبرې! ژباړه: نجیب الله خان.

۹ـ لوړ خیالونه، او ژور فکرونه!ــ د اروابناد استادگل پاچا الفت.

۱۰ـ من وصایا السلف للشباب!ــ لـ ـ عبدالرزاق بن عبدالمحسن البدر.

۱۱ـ ځینې انټرنېټي سرچینې!.